

Számos kitüntetéssel ismerték el munkásságát, köztük a Kiváló Munkáért, A Magyar Felsőoktatásért, továbbá Déry Tibor-díjjal, Erdemes Tankönyvíró Díjjal, Lőrincze-díjjal és 2013-ban a Magyar Érdemrend Tisztikeresztjével.

De Anna nemcsak az oktatás és a tudomány területén alkotott maradandót. Kifogyhatatlan energiával férjével együtt négy gyermeket is felneveltek, és számos unoka büszke nagyszülei is.

Kedves Anna! Kívánok a következő 80 évre is ilyen sikereket, energiát és alkotókedvet! Isten éltesse!

Hivatkozott irodalom

- ADAMIKNÉ JÁSZÓ ANNA 1974. Az igeragozás az osztják nyelv szigvai nyelvjárásában. *Nyelvtudományi Közlemények* 75: 319–335.
- ADAMIKNÉ JÁSZÓ ANNA szerk. 1991. *A magyar nyelv könyve*. Trezor Kiadó, Budapest.
- ADAMIKNÉ JÁSZÓ ANNA 1991. Az igevek. In: BENKŐ LORÁND főszerk., *A magyar nyelv történeti nyelvtana. I.* Akadémiai Kiadó, Budapest. 319–352.
- ADAMIKNÉ JÁSZÓ ANNA 1992. Az igevek. In: BENKŐ LORÁND főszerk., *A magyar nyelv történeti nyelvtana. II/1.* Akadémiai Kiadó, Budapest. 411–454.
- ADAMIKNÉ JÁSZÓ ANNA 2001. *A magyar olvasástanítás története*. (Bővített és illusztrált kiadás.) Osiris Kiadó, Budapest.
- ACZÉL PETRA – ADAMIK TAMÁS – ADAMIKNÉ JÁSZÓ ANNA 2004. *Retorika*. Osiris Kiadó, Budapest.
- ADAMIKNÉ JÁSZÓ ANNA 2006. *Az olvasás múltja és jelene. Az olvasás grammatikai, pragmatikai és retorikai megközelítésben*. Trezor Kiadó, Budapest.
- ADAMIKNÉ JÁSZÓ ANNA szerk. 2010. *Retorikai lexikon*. Kalligram, Pozsony.
- ADAMIKNÉ JÁSZÓ ANNA 2013. *Klasszikus magyar retorika. Argumentáció és stílus*. Holnap Kiadó, Budapest.
- ADAMIKNÉ JÁSZÓ ANNA 2016. *Jókai és a retorika*. Trezor Kiadó.
- ADAMIKNÉ JÁSZÓ ANNA 2016. *A mondattani elv és a kisnyelvtanok. Az anyanyelvi tárgyak tanítása a magyar népiskolában 1868-tól 1905-ig*. Tinta Könyvkiadó, Budapest.
- ADAMIKNÉ JÁSZÓ ANNA szerk. 2017. *Pécseli Király Imre: Bevezetés a retorikába két könyvben*. Ford. CONSTANTINOVITSNÉ VLADÁR ZSUZSA. Trezor Kiadó, Budapest.

C. VLADÁR ZSUZSA

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bárdosi Vilmos 70 éves

Aki személyesen is ismeri Bárdosi Vilmost, talán el sem hiszi, de mégiscsak tény: ez a mindig oly elegáns, jól öltözött, fiatalos mozgású kollégánk ebben az évben betölti 70. életévét. A francia nyelv és a magyar lexikológia avatott szakértője 1952. október 7-én született Szombathelyen, ugyanitt végezte 1959 és 1971 között általános és középiskolai tanulmányait is. Az érettségi megszerzése után rögtön felvételt nyert az ELTE BTK francia–német szakára, ahol 1976-ban kapta meg diplomáját.

Nyelvészeti érdeklődése már egyetemi tanulmányai alatt kezdett kialakulni, erre utal, hogy az 1974–1975-ös tanévet egyéves francia állami ösztöndíjjal a párizsi École Normale Supérieure-ön végezte francia nyelvészeti szakosodással. Ennek is köszönhetően az egyetem befejezése után az ELTE BTK Francia Tanszékének lett az oktatója, s ez volt egyetlen munkahelye egészen mostani nyugdíjazásáig. Végigjárta a klasszikus egyetemi ranglétrát: 1976 és 1980 között tudományos segédmunkatársként dolgozott és szerzett egyetemi doktori címet francia nyelvészetből *summa cum laude* minősítéssel (1978). 1980 és 1983 között tanársegéd, majd 1983 és 1991 között adjunktus volt. Miután 1991-ben megszerezte a nyelvtudomány kandidátusa címet, 1991 és 2000 között egyetemi docensként tanította a hallgatókat. 1997-ben történt habilitációját követően 2000-ben egyetemi tanárrá nevezték ki. A tanszékét azonban nemcsak oktatóként szolgálta, hanem 18 éven át – 1995 és 2013 között – vezette is, sőt 2005 és 2017 között az ELTE BTK Romanisztikai Intézetének is igazgatója volt.

Mindeközben többször is elnyerte a Francia Külügyminisztérium több hónapos kutatói ösztöndíját, s a Sorbonne-on, az École Normale Supérieure-ön, illetve Nancyban a Trésor de la Langue Française szerkesztőségében folytatott kutatómunkát. 1999-ben a Dijoni Egyetem Nyelvészeti és Filozófiai Tanszékén, 2003-ban pedig az Université Paris XIII Egyetem kutatólaboratóriumában volt vendégprofesszor.

Oktatási tevékenysége a francia nyelvészet nagyon sokféle témakörét érintette, többek között fonetikai és fonológiai, lexikológiai és lexikográfiai, továbbá frazeológiai és nyelvtörténeti témájú szemináriumokat és előadásokat tartott mind az alap, mind a mesterképzésben. Mindezek mellett pedig az ELTE BTK Nyelvészeti Doktori Programjának Romanisztikai alprogramjában is dolgozott annak indulása óta: oktatóként, témavezetőként, szigorlati vizsgabizottságok és PhD-védések elnökeként egyaránt erősítette a képzést, sőt éveken át – 2011 és 2015 között – magát a BTK Nyelvtudományi Doktori Iskoláját is vezette.

Francia nyelvészeti előadásai és szemináriumai igen népszerűek voltak, a magyar hallgatók mellett gyakran hallgatták őket külföldi ösztöndíjas diákok is (Erasmus, Stipendium Hungaricum). A markmyprofessor.com oldalon olvasható bejegyzések zöme is dicséri a kurzusait, többek között ilyen hozzászólásokat olvashatunk róla: „Tökéletes úriember, tökéletes franciasággal. Kiváló, briliáns elme, aki figyel, kincseket talál az óráján”, illetve „Nagyon kedves és tisztelettel bánik a diákjaival. Ha lehetne, minden vizsgámat nála venném fel”.

Óráinak résztvevői a nyelvészeti ismereteken túl jelentős általános műveltséget is kaptak, erre különösen széles lehetőséget kínáltak frazeológiai témájú órái, hiszen ezekben a gyakran évszázadokon át hagyományozódó kifejezésekben nemegyszer fedezhetők fel régi korok szokásai, művelődéstörténeti vagy néprajzi ismeretei is.

Bárdosi tanár úr mindig nagy ambícióval nevelte a nyelvész utánpótlást is: tehetséges hallgatóinak a napi szakmai segítségen kívül mindig igyekezett anyagi támogatást, külföldi ösztöndíjakat és publikációs lehetőségeket biztosítani. Hozzáértő szakmai támogatásának nyomát közel 200 elkészült szakdolgozat, valamint 10 témavezetőként gondozott PhD-értekezés is magán viseli.

A francia nyelvészeti oktatás színvonalának fejlesztését mindig szívügyének tartotta és sokat tett érte: számos kari és egységes jegyzetet, tankönyvet írt vagy vett részt azok szerkesztésében a francia leíró nyelvészet és nyelvtan, a francia fonetika, szemantika, lexikológia és a frazeológia tárgykörében. Legismertebb és legátfogóbb ezen munkái közül a Karakai Imrével közösen írt *A francia nyelv lexikona* című műve, amelynek második,

bővített kiadása 2008-ban jelent meg. Ebben az elsősorban franciául tanuló diákok és a gyakorló franciatanárok számára készült, csaknem 700 oldalas lexikonban nemcsak egy kontrasztív alapon álló francia leíró nyelvtant találunk az érdeklődők, hanem francia nyelvtörténetet és dialektológiát is. De van benne pragmatika, nyelvföldrajz, kultúra- és civilizációtörténet, frazeológiai ismeretek és számtalan a mai francia kultúrával kapcsolatos információ – beleértve ebbe a Franciaországon kívüli frankofón világ nyelvhasználatát, irodalmát és kultúráját is.

De számos francia – magyar szótárt is szerkesztett, ezek közül több is kivívta a szakma elismerését. 2007-ben az Akadémiai Francia-magyar kisszótár szerkesztéséért kapott Kiváló magyar szótár díjat, 2008-ban ugyanezt megkapta az Akadémiai Francia-magyar kézisótár szerkesztéséért is. Ez utóbbi munkája 2007-ben az MTA és az Akadémiai Kiadó Nívódíj 2007 elismerését is megkapta.

Kutatómunkájában azonban a francia nyelvtudomány és lexikográfia mellett legalább ennyire fontos a magyar frazeológia és frazeográfia is. Publikációs tevékenysége igen gazdag: az MTMT adatbázisa szerint (2022. május 18-i állapot) tudományos publikációs tevékenységét 139 tétel (és ezekre kapott 650 idézet) fémjelzi, melyek között a fenti francia tematikájú munkák mellett igen sok frazeológiai témájú alkotás van, köztük kétnyelvű frazeológiai szótár (Francia-magyar tematikus szólásszótár, Budapest, Tinta Könyvkiadó, 2010) éppúgy, mint a magyar egynyelvű szótári munkák.

Ez utóbbiak közül kiemelkedik a több neves lexikográfussal közösen készített, de Bárdosi tanár úr mint főszerkesztő által jegyzett Magyar szólástár című terjedelmes szótára, amely alcíme szerint szólások, helyzetmondatok, közmondások, értelmező és fogalomkörü szótára (2003). (Érdekes találkozása a szerzői érdeklődésnek, hogy míg O. Nagy Gábor Magyar szólások és közmondások című igen gazdag, de jórészt inkább történeti és nyelvjárási adatokat tartalmazó gyűjteményének 2. kiadása (1976) után évtizedekig nem jelent meg nagyobb magyar frazeológiai szótár, magam is ebben az időben fogtam hozzá példamondatokkal is dokumentált frazeológiai szótáram (Magyar szólások és közmondások szótára) elkészítéséhez, s a két mű egymás mellett jelent meg a Tinta Könyvkiadónál.)

Ezt a munkáját számos, ennek az anyagát is felhasználó kisebb szótár is követte, melyeket Kiss Gáborral közösen készitettek. Ezek részben ún. dióhéjszótárak (5000 magyar szólás, illetve 3000 közmondás értelmező szótára, mindkettő 2005-ben jelent meg a Tinta Könyvkiadónál), részben a kifejezések vezérszavai szerinti tematikus összeállítások: Itt van a kutya elásva! Állatneves magyar szólások, közmondások szótára (2018) és Nincsen rózsa tövis nélkül – Növény-, virág- és gyümölcsneves szólások, közmondások szótára (2019).

A magyar frazeológiai kutatásokat azonban az említett nagy gyűjteményen túl egy másik enciklopédikus művel is gazdagította: 2015-ben látott napvilágot a Tinta Könyvkiadónál Szólások, közmondások eredete című terjedelmes frazeológiai etimológiai szótára (ennek is van egy rövid, mondhatni „zsebkönyv” változata: Mi a szósz? 300 magyar szólásmondás eredete. Tinta Könyvkiadó, 2019.). Ebben O. Nagy Mi fán terem? című klasszikusánál jóval több frazeológiai egység eredetét tárja fel, köztük nagyszámú klasszikus vagy újabb keletű szállóigéét is, a szócikkek alatt feltüntetve az azokhoz kapcsolódó szakirodalmi munkák lelőhelyét is. Ez a szótára ebben a műfajban a hazai szakirodalomban megkerülhetetlen forrásmunka.

Tiszteletre méltó oktatói és kutatási teljesítménye mellett igen aktívan vett részt pályázatokban is, és hallatlanul szerteágazó a tudományszervezési tevékenysége is. Számtalan megbízást töltött be az ELTE különböző szakbizottságaiban, vagy akadémiai testü-

letekben, így az MTA Nyelvtudományi Bizottságában vagy a Magyar Nyelvtudományi Társaságban, ahol választmányi alelnök és az Idegen Nyelvi Szakosztály elnöke is volt. Számos ösztöndíjbizottság zsűrijének volt kuratóriumi tagja. Külön kiemelendő a francia-magyar kulturális kapcsolatok érdekében végzett munkája. Alapító igazgatója volt a magyarországi francia tanulmányokat és kutatásokat koordináló Egyetemközi Francia Központnak, elnökségi tagja a Magyar-Francia Társaságnak, 2018 óta pedig az ELTE frankofón kapcsolataiért felelős rektori megbízottja.

Mindez a megsüvegezendő teljesítmény természetesen sokak elismerését kivívta, erről tanúskodnak különböző kitüntetései és díjai. 1997 és 2001 között Széchenyi Professzori Ösztöndíjban részesült, s mint fentebb láthattuk, több elismerést kapott szótáraiért is. Ezek mellett elnyerte az Anyanyelvápolók Szövetségének Lőrincze-díját, az ELTE Pro Universitate Emlékérem arany fokozatát, 2017-ben pedig a Magyar Érdemrend Polgári Tagozat tisztikeresztjével is kitüntették. De a francia állam is több ízben elismerte a magyar-francia oktatási és kulturális kapcsolatok terén kifejtett munkáját: négy kormánykitüntetést is kapott, ezek közül a legrangosabb a Chevalier de la Légion d'Honneur (a „Becsületrend Lovagi Fokozata”) kitüntetése (2011).

Francia szakos kollégáimtól tudom, hogy ünnepeltünk a magyarországi franciás közösségen belül mindig a mindenkivel korrekt, beszédében és öltözködésében, viselkedésében egyaránt elegáns „úriembert” jelentette, valódi igazodási pontot, akit az egymást követő francia nagykövetek, kulturális tanácsosok és nyelvi attasék is kivétel nélkül tiszteltek. Ehhez nyilván hozzájárult az is, hogy rendelkezésükre állt, olykor teljesen lehetetlen időpontokban is. Így például René Roudaut nagykövet 2011-ben a Becsületrend átadásakor – a kitüntetett egyéb érdemeinek ismertetése mellett – mosolyogva emelte ki, hogy amikor ő maga egy vasárnap este sürgősségi fogászati kezelésre szorult, csak Bárdosi tanár úrhoz tudott fordulni, aki kifogások helyett azonnal intézkedett az ügyben.

Egyébiránt talán kevesen tudják, de ünnepeltünk rendszeresen sportolt is (kosárlabda, labdarúgás). Igazi szenvedélye azonban hatéves kora óta a tenisz, amit a mai napig rendszeresen űz versenyszerűen is. Serdülő és ifjúsági kategóriában Vas megye bajnokságát egyéniben és párosban is többször megnyerte, párosban társával 14 és 18 éves kora között négyszeres országos vidéki bajnok volt. Éveken át helyezéseket ért el a magyar egyetemi és főiskolai bajnokságokban, 1977-ben pedig Párizsban egyéniben megnyerte az École Normale Supérieure által rendezett egyetemi versenyt. Veterán kategóriában párosban négyszeres magyar bajnok. Kívánom, hogy még sokáig hódolhasson ezen szenvedélyének is.

Kedves Vilmos! 70. születésnapod alkalmából szeretettel köszöntelek a Magyar Nyelvtudományi Társaság, de egyben az egész magyar nyelvészközösség nevében. Tartson meg az Isten jó erőben és egészségben szerető családjod körében. Nagy László nyomán kívánom, hogy adjon az Isten lámpádba lángot, hogy ne kelljen korán az ágyra heverned, s íróasztalodnál még számos kutatási és publikációs tervedet a tőled megszokott színvonalon megvalósíthasd. Tapasztalt lexicográfusként te is tudod, mennyire igaza volt Kosztolányinak, amikor a Kagyló és tenger című írásában arra figyelmeztetett, hogy nincs „teljes” szótár, a szótárral csak mint kagylóval meregetünk a nyelv tengeréből. Kívánom, hogy még sokáig meregethesd ezt a tengert, új és új kagylókat adva ki a kezedből!